

ИНСТИТУТ ДРУШТВЕНИХ НАУКА
Број 00-1432
29.09. 2023 год.
БЕОГРАД, Краљице Наталије 45
Пошт. фах 605



**ИНСТИТУТ
ДРУШТВЕНИХ НАУКА**
Институт од националног значаја
за Републику Србију

**ПРАВИЛНИК
О ИНТЕЛЕКТУАЛНОЈ СВОЈИНИ
ИНСТИТУТА ДРУШТВЕНИХ НАУКА**

Београд, 29. септембар 2023. године

На основу члана 63. став 1. тачка 7. Закона о науци и истраживањима («Сл. гласник РС» бр. 49/19) и члана 22. Статута Института друштвених наука, Директор Института друштвених наука, дана 29. септембра 2023. године доноси

Правилник о интелектуалној својини Института друштвених наука¹

I УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Институт друштвених наука, институт од националног значаја (у даљем тексту: ИДН) је научноистраживачка организација чији је оснивач Република Србија која обавља научноистраживачку делатност од општег интереса, под условима утврђеним Законом и Статутом ИДН-а.

Осим резултата основних истраживања, који су кроз објављивање у научним и стручним часописима и презентацијама на научним и стручним скуповима доступни јавности, рад у оквиру делатности ИДН може довести до настанка различитих облика интелектуалне својине који су погодни за комерцијализацију, а које треба заштитити на начин прописан националним законима, међународним прописима, овим Правилником и другим општим актима ИДН.

Овим Правилником уређују се поступак и услови под којима ће се штитити интелектуална својина настала радом у ИДН, а у вези са испуњавањем циљева ИДН, као и циљева пројеката на којима је ИДН носилац и/или реализатор.

Правилником се утврђују процедуре и начини на који ће се штитити интелектуална својина настала радом у ИДН и стварају услови погодни за инвентивност, креативни рад и успешан трансфер знања и технологија из науке кроз примену резултата који произлазе из обављања делатности ИДН, уз уважавање академских слобода и слободе научног рада на ИДН.

Циљеви због којих се Правилник доноси су:

- Подстицање иновација заснованих на научним истраживањима;
- Стварање услова за заштиту интелектуалне својине;
- Стварање услова за искоришћавање интелектуалне својине;

¹ Називи који означавају научна, стручна и академска звања, професионалне и радне позиције, се користе у граматичком мушком роду генеричног значења тако да у целом тексту доследно равноправно означавају и обухватају лица женског и мушког пола, без дискриминације.

- Стварање услова за успешно управљање интелектуалном својином ИДН-а на систематски начин у смислу установљавања хомогених принципа и критеријума који регулишу трансфер знања и/или технологија;
- Приступ доступним информацијама у сврху повезивања и остварења сарадње истраживача на подручју експлоатације и комерцијализације иновација.

II ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим Правилником уређују се поступак и услови под којима се спроводи заштита интелектуалне својине развијене у ИДН, услови и начин исплате награде њеним ауторима, те међусобна права и обавезе ИДН и аутора уколико дође до њеног комерцијалног искоришћавања.

Члан 2.

Одредбе овог Правилника су обавезујуће за све запослене ИДН, за време трајања радног односа и две године након престанка њиховог радног односа, осим одредаба из члана 22. овог Правилника које су трајно обавезујуће.

Одредбе овог Правилника такође обавезују и све остале особе ангазоване на раду ИДН, а чији статус није регулисан посебним уговорима (нпр. спољни сарадници на основу уговора ван радног односа, додипломски и последипломски студенти и сл.).

Члан 3.

Овај Правилник односи се на интелектуална добра настала као резултат истраживања, научног, стручног и сваког другог пројектног и радног деловања у Институту, у чијем настанку и развоју се користе или су се користила средства Института (опрема, људски потенцијал, услуге, време, новац и др.), укључујући и она интелектуална добра која су настала током рада у ИДН или у вези са остваривањем циљева ИДН и пројеката на којима је ИДН носилац и/или реализатор.

Овим Правилником обухваћена су следећа интелектуална добра:

1. ауторска дела (писана стручна, научна и монографска дела),
2. знање и искуство који нису подобни за заштиту патентом, малим патентом или неким другим обликом правне заштите са апсолутним дејством, али имају комерцијалну вредност и примењиви су у привредној делатности („know how“);
3. иновације као нови или значајно унапређени производ, процес или услуга, са новим карактеристикама и/или новом применом, са циљем стварања нове додате вредности и нове примене, који није очигледан просечном познаваоцу дате области, која није постојала у претходној делатности института и као таква може бити иновација производа, иновација процеса, иновација организације или маркетиншка иновација;

4. нова техничка решења и битно побољшана техничка решења (базе података, иновације у облику новог или битно побољшаног решења производа, техничко-технолошког процеса и метода које су атестиране и сертифициване);
5. мали патенти, рачунарски програми, софтверска решења и софтвери посебне намене, базе података које су подобне за заштиту сродним правом произвођача;
6. проналасци подобни за заштиту патентом;
7. било која друга интелектуална добра подобна за заштиту у складу са законима Републике Србије.

Члан 4.

Канцеларија за трансфер технологија и знања (у даљем тексту: КТТЗ) је тело које се установљава као подршка и носилац активности у поступку идентификације, правне заштите и привредног искоришћавања интелектуалних добара.

КТТЗ такође има и едукативну улогу према запосленима, у смислу јачања свести о потреби правне заштите и привредног искоришћавања интелектуалних добара и упознавања запослених са предностима пријаве и заштите интелектуалних добара у процесу стварања нових вредности за ИДН, предностима пријаве и заштите иновације у стварању нових вредности и остваривања личне добити.

Руководиоци центара су у обавези да достављају директору годишње извештаје о настанку и могућностима стварања нове интелектуалне својине у групама којима руководе. Поред руководиоца, и остали истраживачи на ИДН могу да достављају ове извештаје.

Директор одлучује о даљем поступању са пријављеном интелектуалном својином. Централни принцип којим се при томе руководи јесте максимализација процењеног крајњег успеха комерцијализације за ИДН, узимајући у обзир мишљење КТТЗ. КТТ може захтевати ангажовање спољних консултаната из специфичних области у зависности од предмета, о чему одлуку доноси Директор ИДН.

III ПОСТУПАК У СЛУЧАЈУ НАСТАНКА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ

1. Обавештење о иновацији

Члан 5.

Када запослени/ангажовани у ИДН процени да резултати његовог рада имају иновативан карактер дужни су да о томе у писаној форми обавесте КТТЗ и руководиоца организационог дела ИДН у којем је распоређен и то пре објављивања рада или јавне презентације или другог облика публиковања који би садржали информације о иновацији.

Обавештење из става 1. овог члана се подноси на Обрасцима предвиђеним чланом 6. испод.

Члан 6.

Аутор ће без одлагања упутити КТТЗ попуњене обрасце о настанку иновације, савесној процени и расподели прихода (Прилози 2., 3., и 4.).

Обрасци, између осталог, садрже:

- Податке о аутору односно ауторима иновације са наведеним уделима у настанку иновације, документовано документима којима се доказује допринос аутора;
- Податке о осталим особама које су упознате са иновацијом;
- Опис иновације, њене функције и специфичности, и слично;
- Детаљан опис учинка који се постиже иновацијом као и могуће примене иновације и њеног утицаја;
- Подаци о околностима под којима је настала иновација (нпр. опис пројекта);
- Подаци о начину на које је финансирано истраживање које је довело до настанка иновације;
- Исказ о томе да ли су подаци о иновацији икада били јавно објављени или презентовани и коме;
- Изјава Аутора о познавању стања о постојању сличних иновација и упоредни приказ тренутног стања у научној области (state of the art);
- Податке на основу којих је могуће извршити претрагу у научној области у којој је настала иновација.

Обрасци се достављају у по два истоветна примерка од којих по један задржавају КТТЗ и аутор/аутори. Аутори гарантују тачност података. КТТЗ проверава да ли су достављени подаци потпуни. Уколико су достављени сви неопходни подаци, КТТЗ на примерцима образаца које задржавају аутори даје потврду о датуму када је образац у потпуној форми поднесен ИДН.

Обрасци ће се чувати у папирнатом и дигиталном облику.

2 . Комисија за иновацију

Члан 7.

Комисија за иновацију (у даљем тексту: Комисија) је саветодавно тело директора састављено од минимално 3 члана. Према природи иновације, КТТЗ предлаже директору чланове Комисије. Комисију именује и разрешава директор ИДН. Чланови Комисије имају знања у области науке, заштите интелектуалне својине, као и комерцијалне примене научних резултата.

Члан 8.

Комисија на основу примљених образаца из члана 6. изнад испитује иновацију и оцењује:

- Да ли предложена иновација испуњава услове за заштиту интелектуалне својине;

- Да ли су очекиване финансијске користи њене комерцијализације више од трошкова заштите;
- Да ли ће иновација бити комерцијално примењива у привреди или јавном и приватном сектору;
- Да ли постоји могућност да се предметна иновација лиценцира;
- Да ли предложена иновација омогућава стицање даље, односно додатне интелектуалне својине ИДН;
- Да ли ће се заштитом предложене иновације остварити корист у односу на:
 - добијање подршке за истраживање и развој на ИДН,
 - да ли је заштита иновације у националном интересу,
 - да ли заштита иновација доприноси јачању репутације ИДН.

Комисија свој извештај доставља КТТЗ у року од 15 дана од пријема комплетне документације. КТТЗ сачињава финално мишљење према прикупљеним подацима и доставља га директору Института.

Члан 9.

Аутор иновације је дужан да пружа све потребне информације у сврху њене заштите (нпр. кроз ауторско дело, пословну тајну, софтвер и др.).

Члан 10.

КТТЗ након спроведеног поступка испитивања иновације, Директору предлаже даље начине поступања са иновацијом као што су:

- Дефинисање стратегије заштите интелектуалне својине – обим и врсту формалне заштите;
- Неки други начин заштите иновације или друго поступање са иновацијом;
- Одрицање ИДН од права на иновацију.

КТТЗ доставља предлог директору о даљем поступању са предметном иновацијом у писаном облику у року од 45 дана од примања мишљења Комисије.

Члан 11.

КТТЗ и Комисија су дужни да брину о поштовању свих рокова у поступку заштите интелектуалне својине у Републици Србији и иностранству.

КТТЗ и Комисија ће у складу са одредбама Закона о патентима, Закона о иновационој делантости, Закона о ауторском и сродним правима и одредбама других позитивних прописа којима се регулише заштита интелектуалне својине, благовремено предлагати директору доношење одлука у вези са поступањем са насталом иновацијом. У случају међународне заштите интелектуалне својине, КТТЗ и Комисија ће предложити пред којим националним / регионалним заводима ће се ући у националну / регионалну фазу заштите интелектуалне својине.

3. Доношење Одлуке о заштити иновације

Члан 12.

Коначну одлуку о иновацији доноси директор на основу предлога КТТЗ. У одлуци треба да буде наведен начин на који ће се поступити са иновацијом.

Пре доношења Одлуке из става 1. овог члана, Директор ће консултовати или затражити став Комисије и/или КТТЗ.

Директор је дужан да донесе одлуку у року од 15 дана од пријема предлога КТТЗ-а. Изузетно овај рок се може продужити до максимално 45 дана.

Члан 13.

Ако након истека рока од 90 дана од дана пријема потпуног писаног извештаја о иновацији, који садржи и све обрасце из Члана 6. овог Правилника, аутор не добије одлуку директора сматра се да се ИДН одриче права на иновацију, о чему ће на тражење аутора издати и писану потврду. У том случају, аутори имају право да самостално наступају у даљем поступку обезбеђивања финансирања и поступку комерцијализације, али без коришћења ресурса ИДН, укључујући и име и лого. Изузетно, директор може дозволити даље коришћење ИДН ресурса уз уговорно дефинисање међусобних права и обавеза.

У случају из става 1. овог члана, ако дође до комерцијализације иновације коришћењем ИДН ресурса, ИДН као власнику ресурса уз помоћ којих је креирана иновација припада 5% прихода остварених комерцијализацијом.

IV РАСПОДЕЛА ПРАВА ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ

Члан 14.

Интелектуална својина која настане радом на Институту власништво је ИДН, уколико одговарајућим уговором није другачије одређено. У случају ауторских дела, аутору припадају морална права, а ИДН-у економска права у складу са Законом о ауторским правима.

Интелектуална својина која настаје као резултат научног истраживања које се обавља у сарадњи са другим домаћим и/или иностраним научним институцијама расподељује се у складу са уделом одређеним уговором о сарадњи који чини саставни део сваког предлога пројекта.

Члан 15.

Интелектуална својина која настане као резултат извршења уговора склопљених са привредним субјектима расподељује се сразмерно уделу одређеном одговарајућим уговором, уз уважавање следећих смерница:

- Када финансијски допринос друге уговорне стране износи мање од 20% укупних трошкова, ИДН ће задржати право на интелектуалну својину;
- Када друга уговорна страна тражи поделу права интелектуалне својине са ИДН, та подела треба да буде пропорционална уделу у финансирању те уговорне стране, ИДН и других могућих спољних партнера. Приликом одређивања удела ИДН треба узети у обзир директне и индиректне трошкове;
- Када друга уговорна страна тражи сва права на интелектуалну својину, на то се може пристати ако та страна у потпуности финансира дато истраживање. У таквим случајевима приликом преговарања ИДН треба да води рачуна о заштити права својих радника на коришћење таквог интелектуалног власништва у научне сврхе;
- Када год је могуће, ИДН ће настојати да обезбеди право на публикување истраживања;
- Сви договори око расподеле интелектуалне својине са спољним финансијским партнерима или агенцијама морају се односити на специфични пројекат односно истраживање. Интелектуална својина коју свака страна доноси у пројекат и која није део уговора мора бити јасно одређена и искључена из интелектуалне својине која се односи на пројекат. Такође, интелектуална својина до које запослени ИДН дођу случајно, а које није део циља пројекта, односно истраживања, није предмет расподеле између уговорних страна. Ово искључење односи се и на период након завршеног рада на том пројекту, односно истраживању;
- У уговорима у којима се расподељује право интелектуалне својине треба посебно нагласити да у пријави патента за проналазак која настане као резултат истраживања финансираног од стране спољних партнера буду наведени као проналазачи сви који су битно допринели настанку проналаска;
- У свим уговорима треба истакнути да ће се у случају да се обим пројекта односно истраживања значајно промени у односу на оригинални план или етапе, уговор изменити.

У случају када спољни сарадник или гостујући стипендиста ради и у другој институцији, може се склопити тространи уговор са клаузулом којом ће се обавезати ИДН да неће потраживати права на интелектуалну својину која настане радом те особе у другој институцији, а та друга институција неће потраживати права на интелектуалну својину које настане радом сарадника односно стипендисте на ИДН, уколико се та активност и послови не спроводе у оквиру већ дефинисаног пројектног задатка из матичне институције.

V КОМЕРЦИЈАЛНО ИСКОРИШЋАВАЊЕ ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СВОЈИНЕ

Члан 16.

ИДН ће покренути и спровести све неопходне активности у сврху комерцијалног искоришћавања своје интелектуалне својине. ИДН може комерцијализовати интелектуалну својину првенствено:

- Пружањем услуга, производњом и/или извођењем радова заснованих на интелектуалној својини;
- Путем продаје интелектуалне својине;
- Продајом права коришћења интелектуалне својине путем лиценце трећим субјектима;
- Оснивањем друштава (spin-off компанија) чија је примарна сврха комерцијализација интелектуалне својине.

Интелектуална својина се може комерцијализовати и другим начинима који су у складу са законима Републике Србије, овим Правилником, другим општим актима Института, добром међународном праксом, а по одлуци Директора ИДН.

Члан 17.

Предузеће се сматра spin-off компанијом ИДН уколико су један или више суоснивача запослени у ИДН по основу уговора о раду или ангажовани као сарадници ван радног односа, а технологија на којој се заснива пословање компаније проистекла је из рада оснивача/суоснивача у ИДН.

Запослени који жели да оснује spin-off компанију мора да поднесе захтев за оснивање spin-off компаније који садржи основне техничке карактеристике решења, пословни модел и преглед тржишта.

Одлуку о одобравању оснивања spin-off компаније доноси Директор, по претходно прибављеном мишљењу КТТЗ.

Институт не учествује у административним трошковима оснивања spin-off компаније, нити на било који начин утиче на њену организациону структуру, структуру власника, одабир партнера, локацију седишта и друге аспекте делатности компаније и не може се сматрати одговорним за даље пословање spin-off компаније.

Изузетно, ИДН може бити суоснивач spin-off компаније у случајевима изузетне важности иновације за ИДН. У том случају удео у сувласништву и удео у добити биће дефинисани засебним међувласничким уговором.

Члан 18.

Права на коришћење производа, технологије, знања развијених на ИДН могу се уговором уступити spin-off компанији уз накнаду која се уговара између ИДН и spin-off компаније, а

изражава се у процентима (%) од прихода (промета) које spin-off компанија оствари продајом производа, услуга, знања стечених у ИДН (уговор о лиценци). Накнада се одређује од случаја до случаја.

VI НАГРАЂИВАЊЕ АУТОРА ИНОВАЦИЈА

1. Награда за пријаву иновација

Члан 19.

У случајевима када је ИДН заинтересован за заштиту и/или искоришћавање пријављене иновације, аутор иновације остварује морално право да буде наведен као аутор те иновације, као и право на новчану награду. КТТЗ предлаже Директору кандидате за награду.

Одлуку о висини новчане награде на предлог Директора доноси управни одбор ИДН.

Члан 20.

У случају када иновација има више аутора награда се између њих расподељује сразмерно њиховим уделима у стварању иновације како су они одређени у званичном обрасцу о иновацији на Институту.

2. Удели у случају комерцијализације

Члан 21.

Након комерцијализације интелектуалне својине, приход умањен за трошкове настале у поступку комерцијализације дели се између аутора иновације и ИДН у сразмери 50:50, осим ако Одлуком Директора није другачије одређено.

Под трошковима у смислу става 1. овог члана подразумевају се сви трошкови, директни и индиректни, настали у поступку комерцијализације.

Ако је у остваривању иновације учествовало више особа, приход се међу њима дели у складу са процентним уделом ауторства у иновацији. Аутори ће међусобне односе уредити у Обрасцу о расподели прихода.

У случају када су услуга односно производ засновани и на другим иновацијама, аутору припада део горе споменутог удела у проценту којим његова иновација учествује у услузи односно производу.

Одредбе из става 1. и става 2. овог члана неће се примењивати у случају комерцијализације иновације путем оснивања spin-off компаније. Накнада Института у овом случају утврђује се на начин одређен у члану 18. овог Правилника.

VII ЧУВАЊЕ ТАЈНОСТИ

Члан 22.

Подаци о иновацији су пословна тајна.

Није дозвољено јавно износити податак о постојању, карактеру и намени иновације.

ИДН и аутор иновације ће држати у тајности све податке везане за иновацију до тренутка њене пословне заштите, а у случају штетне заштите – до тренутка објављивања патента. Након тога аутор има право да износи у јавности само податке који су већ објављени у оквиру поступка заштите права интелектуалне својине. У случају даљег развоја иновације аутори су обавезни да чувају пословну тајну, те да на основу овог Правилника покрену нови поступак заштите новонастале интелектуалне својине.

Подаци означени као пословна тајна неће бити објављивани.

Податке о иновацији аутор не сме саопштити трећој особи без одобрења ИДН до објављивања патентне пријаве односно до доношења одлуке ИДН да се одриче права власништва над иновацијом.

По именовању, спољашњи консултанти имају обавезу да потпишу изјаву о чувању тајности или уговор о поверљивости података.

Запослени су дужни да као поверљиве чувају све информације о иновацијама и поступцима који се воде по одредбама овог Правилника.

Запослени који прекрши забрану одавања информација из овог члана чини повреду радне обавезе, те му ИДН из наведеног разлога може отказати Уговор о раду.

VIII ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ О ИНТЕЛЕКТУАЛНОЈ СВОЈИНИ

Члан 23.

КТТЗ води евиденцију о интелектуалној својини ИДН.

Евиденција садржи следеће:

- Образац о настанку иновације;
- Образац о савесној процени (енг. *due diligence*);
- Образац о расподели прихода;
- Мишљење Комисије;
- Мишљење КТТЗ;
- Одлуку директора о иновацији;
- Предлог за оснивање spin-off компаније;

- Уговоре склопљене између ИДН и аутора иновације;
- Осталу релевантну документацију која се односи на интелектуалну својину ИДН.

Сва документација садржана у евиденцији је поверљива.

XI ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 24.

Директор је дужан једанпут годишње извести Управни одбор ИДН о интелектуалној својини ИДН и резултатима њене комерцијализације. Извештај за Директора припрема КТТЗ.

Члан 25.

Овај Правилник примењује се на интелектуалну својину пријављену ИДН након ступања овог Правилника на снагу.

Сва права стечена пре ступања на снагу овог Правилника остају неизмењена.

Члан 26.

Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања на огласној табли ИДН.

Београд, јул 2023. године

Директор
Института друштвених наука

др Горан Башић



ПРИЛОГ 1:

Речник термина

Аутор иновације / изума:

Једна или више физичких особа које су својим стваралачким радом учествовале у настанку иновације / изума.

Завод за интелектуалну својину Републике Србије:

Тело државне управе које обавља послове из области заштите права интелектуалне својине; спроводи управни поступак за признање патента и консензуалног патента за Републику Србију и обавља друге управне и стручне послове у погледу заштите проналазака.

Иновација:

Примењиви резултат научног истраживања који је могуће заштити неким обликом интелектуалне својине, осим патентом; решење одређеног проблема на нов начин.

Интелектуална својина:

Скуп свих права интелектуалне својине, ауторских и сродних права чији је власник Институт, а која имају своју вредност на тржишту, могу се продати, лиценцирати, заменити, поклонити као исвако друго власништво.

Комерцијализација:

Процес стварања финансијске користи употребом, продајом, лиценцирањем и сл. иновације / изума; укључујући заштиту, управљање и развој комерцијалне вредности иновације, оснивање фирми, истраживања те сарадњу са индустријом и другим партнерима у сврху остварења финансијске користи од иновације / изума.

Патент:

Ексклузивно право признато за проналазак који се односи на производ или поступак и нуди нови начин израде нечега или ново техничко решење проблема. Патент обезбеђује носиоцу патента правну заштиту изума у земљи у којој је признат.

Патентна пријава:

Захтев којим се покреће поступак за признање патента; садржи изричиту назнаку да се захтева признање патента, назив изума који изражава његову суштину, опис проналаска, патентне захтеве, цртеже, резиме изума, податке о подносиоцу, као и све остало у складу са позитивним правним прописима.

Техничко унапређење:

Поступак који користи позната научна и иновативна решења и стога нема елементе патентбилности, а којим се постиже: већа ефикасност, боље искоришћење материјала или енергије, боље искоришћење машина, боља контрола производње или побољшани квалитет производа.

ПРИЛОГ 2: Образац о настанку иновације

ПРИЛОГ 3: Образац о савесној процени (енг. *due diligence*)

ПРИЛОГ 4: Образац за расподелу прихода

Прилоге 2., 3., и 4. можете преузети на сајту Института друштвених наука.